

Poteko

Ocvirk

Kovač

Mene, ki vse tri planinske ptičke dobro poznam, je zanimalo, kako so skupaj lezli na Triglav. Kar se tovariša Poteka in Kovača tiče, bi še nekam šlo. To sta zategla gorska mačka, ne ustrašita se še tako strme poti. Kako pa je bilo s tovarišem Ocvirkom, ha? To vemo, da je po poklicu čevljar, da je bil med vojno zaprt, da je bil pred leti dober orodni telovadec. Ali kaj hočemo, leta so leta. Nasmee se tovariš Poteko, pomežikne tovariš Kovač, odgovori pa tovariš Ocvirk:

»No, gorska ptička, kar povejta, kolikokrat je Ocvirk padel pod nahrbtnikom!« In ga oba hkrati trepljata po rami: »Nobenih težav. Še hitreje bi jo ucvrli, da te nisva kar naprej opominjala. Drago, proti osemdesetim lezeš. Ti pa nama v brk: Figo, lezemo proti vrhu Triglava! In bomo tudi prilezli. Jaz že. Če bosta pa vidva v kaki škrbini obtičala – pa bom kar jaz za vse tri v knjigo zapisal: eden na vrhu, dva pod njim.«

Za konec še pojasnilo:

Niso bili prvič. Že večkrat so osvojili vrh najmogočnejšega gorskega očanca. Vendar vsak po svoje. Tokrat pa so bili skupaj. Kakor so bili skupaj v Kamniških planinah, Karavankah in še kje. Vsako leto so po nekajkrat v višinah nad dvatisoč metrov. Najčesče pa so na vrhu Homa, v svojem planinskem hramu. In ko posedajo in se zazro v dolino, v sončnih žarkih okopano, hkrati zavzdihnejo:

– Povsod je lepo, najlepše doma!

Drago Kumer

TINE OREL – ŠESTDESETLETNIK

Pisati o jubilanu v glasilu, ki mu on sam že štiriindvajseto leto oblikuje podobo, skrbi za čistost jezika, povezuje sodelavce in pridobiva nove, zraven pa je v planinski organizaciji že dolga leta delaven, na najodgovornejših odborniških mestih, je zahtevna naloga. Zahtevna zato, ker je planinski opus Tineta Orla planinski javnosti dobro znan, ustvarjalni zagon za planinski kulturni integral pa nikakor še ne zaključen. Poleg tega je namen tega sestavka le, da opozorimo zgolj na jublantovo planinsko delovanje, ne pa tudi na njegovo delo na šolskem, turističnem in kulturnem področju. Tudi pri očrtu planinskega in uredniškega dela se zavedam, da se za triindvajsetletno uredništvo in več kot štiridesetletno planinsko delovanje v kratkem članku ne more dati zaokrožena delovna podoba jublanta, kakršno zasluži. Opravičuje me dejstvo, da še vedno sveži in dinamični delovni zamah Tineta Orla ne kaže na jubilej, h kateremu mu čestitamo. Čas, ta večni razsodnik, pa bo ob svojem trenutku lahko dal popolnejšo oceno njegovega dela.

Življenjska kronika mu je za rojstno letnico zapisala datum 9. februar 1913. Rojen v Trzinu pod vznožjem Grintovcev ni imel daleč do gora. Lepota okolja je v njem zgodaj prebudila čut za naravo in željo, da jo pogleda od blizu. Sam je nekje zapisal: »Pojdimo spomladi, ko zacveto trave na mejah in okrajnah, po vrhah Polja, ki leži pod Krvavcem, pod Šenturško goro, pod Brezjem, Palovčami in Vranjo pečjo. Sprehodimo se med mla-

dim žitom vodiške ravni.« Mladega študenta slavistike, od doma vajenega širine, je vleklo v gore. »Februarski popoldan je, v mestu megla, da bi jo z nožem rezal, mesec raste, ne moreš zdržati doma. Cepin v roko in že si na plazu pod Kokrskim sedlom, ubiraš jo na Korošico, na Kamniško sedlo. Komaj čakaš, da zdrsneš preko planot v smrekove hoste na Kriški, da se zaprašiš v Tiho dolino, da posamuješ na Dolu, da preorješ nad prepadom prežeči Rzenik.« Taka narava je kmalu našla pot v planinsko organizacijo. L. 1932 postane član SPD in tik pred vojno, ko ga službena pot privede v Celje, postane odbornik Savinjske podružnice SPD. Po vojni vihri je l. 1946 postal predsednik PD Celje in mu predsednikoval do l. 1963. V teh letih je celjsko društvo na novo organiziralo svoje vrste, obnovilo vse planinske postojanke nekdanje Savinjske podružnice SPD, zdvojilo število ležišč v primerjavi s predvojnimi stanjem ter postalo po članstvu tretje najštevilnejše PD v Sloveniji. Na novo so bile zgrajene Mozirska koča, planinski dom v Logarski dolini z depandanso, Frischaufov dom na Okrešlju, obnovljen je bil Kocbekov dom na Korošici, Koča na Loki pod Raduho in odprta na Gori Oljki. Vsa leta, od l. 1947 dalje, je bil Tine Orel hkrati član najvišjih planinskih organov PZS in PSJ. Pri PZS je bil štiri leta načelnik propagandne komisije. Kot predsednik sklada za pospeševanje kulturnih dejavnosti SR Slovenije pa je mnogo pripomogel k oživitvi založniške dejavnosti.

Kot alpinist, ki mu niso neznane ostale severna stena Triglava v več smereh, Hornova v Jalovcu, Szalay-Gerinova v Turski gori, stena Štruce in Kalške gore, zahodna stena Planjave, Herletova smer v Ojstrici, Martuljkova skupina, je pogledal tudi v stene Zahodnih Julijcev, predvsem Viša in Poliškega Špika. Privlačevale so ga tudi zimske ture in smučanje. Po vojni je bil dvakrat član odprave PZS v Gesäuse in na Grossvenediger in o tem pisal v Planinskem Vestniku l. 1950/51. Zato je pri PD Celje osnoval alpinistični odsek in dal s tem osnovo za obnovo gorske reševalne službe Celje in z njo sodeloval od l. 1947 do 1957. leta. Kot ravnatelj celjske gimnazije in pedagog je vnel mladino za gore. Nastopal je kot predavatelj in inštruktor na mladinskih in alpinističnih tečajih, bil vodnik mladinskih izletov in šolskih ekskurzij v gore. L. 1950 je dal pobudo za Herletov smuk s Škarij, pozneje spremenjen v Herletov memorial z vrha Mrzlega dola (Savinjskega sedla) na Okrešlju. L. 1959 je dal idejo za Pot XIV. divizije, ki je sčasoma postala republiška mladinska prireditelj. Vrsto let je urejal in vodil mladinske rubrike v PV, pridobival in povezoval mlade pisce. Pla-

ninska mladina ga je zaradi dolgoletnega dela z mladino izbrala za mentorja v komisiji za planinsko vzgojo in izobraževanje pri PZS.

Ko ga je l. 1963 privedla službena pot v Ljubljano, je poživel propagandno delo pri PZS. Ob 70-letnici PZS je skupaj s Francetom Zupanom organiziral umetniško razstavo »Gore v podobi« v Slovenj gradcu in kasneje v Celovcu, dal pobudo in organiziral izdajo slovenske bibliografije »Gore v besedi in podobi« in planinskega koledarja z motivi III. himalajske jugoslovanske odprave na Annapurno, organiziral drugo izdajo »Vodnika po slovenskih gorah« in glasbeno prireditev v Slovenski filharmoniji ob 70-letnici PZS ter sodeloval v številnih publikacijah, prospektih in drugih tiskih. Med 1. februarjem 1963 do septembra 1965, ko je bil glavni urednik Turističnega Vestnika, je prispeval h turistični propagandi gorskega sveta kot avtor besedila prospektov in tehničnih člankov v glasilu in drugod. Kulturno poglavje zase je uredništvo izbranih spisov – nekateri so izšli že v drugo in tretje – dr. ing. Franceta Avčina, Janka Mlakarja, dr. Mihe Potočnika, izbor planinskih spisov v Planinskem berilu (Kondor), prevod Tichyjeve Himalaje, dr. Kugyjevih Julijskih Alp v podobi, organizacija in redakcija zbornika Zivljenje v naravi. Poleg tega je sodelavec SBL za planinske osebnosti in Jugoslovanskega leksikografskega zavoda v Zagrebu in

stalni sodelavec mednarodne revije »Alpinismus« v Münchnu, v kateri je leta 1968 pripravil jugoslovansko številko (1968/I). Sodeloval je pri drugi izdaji Schönerjeve knjige »Die Julischen Alpen« (1967 in l. 1968 v reviji »Der Winter« (Veliki smuki v Julijskih Alpah).

Predvsem pa javnost pozna jubilaranta kot dolgoletnega, vsestransko razgledanega, neutrudnega urednika Planinskega Vest-

nika. Triindvajset letnikov, urejenih pod njegovim uredniškim očesom, zavzema že kar viden prostor v omari slehernega ljubitelja planinske literature. Samo novice iz »Razgledov po svetu« bi zadostovale za nekaj zajetnih knjig. Potem ko je jeseni l. 1949 od poveljnega uredniškega odbora prevzel mesto glavnega urednika, čigar dolžnosti zdaj opravlja že štiriindvajseto leto, je Planinski Vestnik že večkrat izboljšal svojo zunanjo in notranjo podobo in dosegel nivo sodobnih planinskih glasil. Urednik je popestril vsebino z novimi rubrikami, povečal obseg v primerjavi s predvojnimi stanjem, združil stare in številne nove sodelavce in pridobil za glasilo tudi nekaj priznanih umetniških imen. V vsebinskem pogledu je Planinski Vestnik zajel tokove in zahteve sodobnega sveta in se ni zapiral pred mladimi pisci in posebej ne pred alpinisti. Postal je osrednji slovenski planinski arhiv in galerija portretov, ki jih srečujemo na gorskih stezah, zapis zbranih besed tistih, ki usmerjajo planinsko gibanje, in tistih, ki se šele najavljajo, ter izročilo teh, ki z zbrano življenjsko žetvijo odhajajo s planinskih bregov.

Planinski Vestnik je za kvaliteten prispevek k telesni kulturi l. 1966 prejel Bloudkovo nagrado, najvišje republiško priznanje na področju telesne vzgoje, njegov urednik Tine Orel pa enako priznanje l. 1971. Vrsta najvišjih slovenskih in jugoslovanskih častnih znakov, zlati znak turistične zveze Slovenije, red dela III. stopnje in red dela z zlatim vencem

so odraz priznanja jubilarne poveljne aktivnosti na vseh delovnih področjih. Če samo opozorimo, da urednik še danes sam opravlja vsa lektorska in korektorska dela, kar pomeni prebirati vse gradivo najmanj štirikrat ter opravlja vso korespondenco in vsa pota v tiskarno, smo v glavnih potezah le v grobem nakazali urednikovo delo, ne da bi pri tem poudarjali, koliko večerov, nedelj in praznikov je bilo v teh letih žrtvovanih za to kulturno delo. Pri tem mu je zvesto in potrpežljivo vedno stala ob strani življenjska tovarišica žena Zora.

Ko mu hkrati z vezilom za 60-letnico življenja in v 24. letu uredniškega dela izročamo pisan gorenjski pušelj z voščili in pozdravi vseh, planincev, bralcev in planinskih sodelavcev, se nam ob jubilejih takih mož vedno znova zastavlja staro vprašanje: Odkod človeku tolika predanost gorništvu in v čem je smisel planinskega početja?

Morda nam je na to vprašanje pred mnogimi leti, ko je bila prihodnost – tudi planinska – pred njim, odgovoril kar sam: »Nekaj je takih, ki so jim gore okvir in vsebina življenja. Ti ne iščejo niti slave niti oddiha. Ne postajajo na križpotjih z vzdihom in slavošpevi. Če se srečajo njihove oči z obrisi ljubljenskih vrhov na obzorju, se jim zaiskre, v duši se jim razsvetli, srce močnejše bije. Prav zato z radostjo sprejemamo svetle ure, ko zadržeta v nas sleherni živec v vseobjemajoči struji volje za hojo po gorah.«

Tone Strojnik

ALPINISTIČNE NOVICE

LAMA O NEPREMIŠLJENIH DEJANJH V GORAH

Beseda to pot nima nič opravka z nobenim lamo niti z lamaizmom, pač pa pomeni kratico za švicarski zakon o bolezenskem nezgodnem zavarovanju (la loi sur l'assurance, maladie et accidents). Po poročilih členu 67 3. alineja, lahko CNA (državna blagajna za nezgodna zavarovanja, caisse nationale d'assurance en cas d'accidents) odreče odškodnino, če pride do nepoklicne nezgode v izjemni nevarnosti in nepremišljenem podvigu. CNA je izrabila to možnost in je nepremišljena dejanja takole označila: »Za nepremišljena veljajo dejanja, če so zavarovanec vedoma podaja v izjemno hudo nevarnost, ki izvira iz dejanja samega ali iz načina, po katerem dejanje poteka, bodisi zaradi okoliščin bodisi zaradi zavarovančeve osebnosti.«

Taka opredelitev je seveda močno posegla na alpinistično področje in zato je že l. 1949 in ponovno l. 1965 (M. Oechslin) prišlo do javne obravnave, kako je z nepremišljenostjo pri alpinističnih vzponih.

Tako CNA kakor zvezni tribunal za zavarovalne zadeve sta se najprej oprijela apriornih sodb, češ, vse kar je onstran vertikale, to je od IV. težavnostne stopnje naprej, je nepremišljeno in to ne glede na opremo in človeka. Potem je l. 1971 zvezni tribunal preciziral nepremišljenost takole:

»Ne smemo se vprašati, ali je neko plezalno dejanje nevarno za poprečnega plezalca. Nasprotno se moramo vprašati, če so plezalci zadoščali zahtevam o sposobnostih in osebnostnih kvalitetah do take mere, da so bili 'lege artis' kos vzponu, in če bi zmogli s svojimi sposob-